

Nr. 1.00 925 / 08 / 03 / 2018

CĂTRE,

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

**COMISIA PENTRU COMUNITĂȚILE DE ROMÂNI DIN AFARA GRANIȚELOR
ȚĂRII**

**DOMNULUI DEPUTAT CONSTANTIN CODREANU
PREȘEDINTE AL COMISIEI PENTRU COMUNITĂȚILE DE ROMÂNI DIN AFARA
GRANIȚELOR ȚĂRII**

Urmare a ÎNTREBĂRII PARLAMENTARE cu nr. de înregistrare A/PMP/436/20.02.2018, înregistrată la Camera Deputaților sub nr. 3035A/20.02.2018, adresată domnului Georgică SEVERIN – Președinte Director General al Societății Române de Radiodifuziune, vă comunicăm următoarele:

În primul rând ținem să subliniem faptul că apreciem interesul dumneavoastră față de linia editorială a postului Radio România Internațional și *mulțumim atât pentru întrebarea parlamentară, cât și pentru posibilitatea de a lămuri aspectele semnalate;*

Chestiuni prealabile:

- Secția în dialect aromân a fost înființată în 1991, ca o necesitate a Statului Român de a susține și dezvolta punțile culturale cu comunitățile de aromâni din lume, preponderent din Balcani. Inițiativa a aparținut domnului Eugen Preda, Directorul General al Radiodifuziunii Române din epocă, și s-a bucurat de sprijinul domnilor Vasile Barba, Nicolae Saramandu și Hristu Cândroveanu, personalități culturale de excepție, lideri marcanți de opinie ai comunităților de aromâni; emisiunile au fost create pentru a oferi informații despre România, dar și pentru a pune în lumină subiecte de cultură și istorie a aromânilor;

- Încă de la început s-a încercat și s-a reușit, în timp, ca emisiunile să fie cât mai echidistante și complete, ținând cont de divizările profunde dintre reprezentanții/așa-ziii reprezentanți ai aromânilor pe așa-numita «problemă aromână»;

- Vă asigurăm cu toată responsabilitatea că nu există nicio incongruență între misiunea declarată a RRI prin lege și realitatea editorială asumată de Secția Aromână;

- Întrebarea parlamentară nu aduce elemente de noutate, întrucât reia informații sau aserțiuni vehiculate periodic, care în anii trecuți au fost propagate în spațiul public de diferite persoane sau asociații de aromâni, inclusiv către un fost președinte al României;

- Întrebarea parlamentară a fost analizată de către Secretarul General al RRI împreună cu domnul Marius Tița - Redactorul Șef RRI1 (în subordinea căruia se află Secția Aromână), și cu coordonatorul Secției Aromâne, domnul Toma Enache (căruia i s-a solicitat un răspuns scris privind aspectele semnalate de către dumneavoastră);

- Regretăm faptul că, până în prezent, nu a avut loc niciun dialog, pe teme incluse în Întrebarea Parlamentară, între dumneavoastră și Președintele Director General al SRR, și/sau cu managerii RRI, ori cu echipa Secției Aromâne, în condițiile în care ați fost în mod constant invitat al programelor RRI în limba română;

Referitor la aspectele semnalate prin Întrebarea Parlamentară menționăm următoarele:

- Aproximativ 80% din spațiul de emisie al Secției Aromâne este ocupat de conținuturi preluate din oferta centrală RRI redactată în limba română, de subiecte muzicale sau de povești și umor. Secția Aromână practic nu are spațiu pentru a putea produce conținuturi cu caracter neadecvat. RRI are 3 emisiuni de câte 26 de minute zilnic; din analiza grilei, atașată prezentei, rezultă că din cele 78 de minute zilnic, 26 (33,3%) sunt alocate producției proprii de rubrici de către Secția Aromână, restul (66,6%) sunt adaptări ale conținuturilor jurnalistice RRI centrale, produse în limba română; scoțând din calcul rubrici de tipul „Din comorile folclorului aromân”, „Umor aromănesc”, „Basme aromânești” (65 de minute pe săptămână), rămân 117 minute săptămânal (21,42% din timpul total de emisie) în care Secția Aromână acoperă subiecte mai mult sau mai puțin actuale ale comunităților de aromâni, inclusiv portrete de personalități ori rubrici despre dialectul aromân („Graiul strămoșesc”);

- Subliniem faptul că, din conținutul întrebării parlamentare lipsesc elemente concrete privind articole sau emisiuni, cu date, nume sau obiecții precise;

- În ceea ce privește afirmația că „secția în dialectul aromân, având emisiuni și rubrici dintre cele mai diverse, nu are nicio emisiune sau rubrică dedicată sprijinului cultural acordat de România minorităților aromâne înrudite din statele balcanice”; menționăm că aceste subiecte sunt prioritare pentru toate emisiunile RRI1, iar în programele în dialect aromân sunt tratate pe rubricile de actualități sau la „Agenda aromână”;

- Ideea că pe site-ul RRI Secția Aromână este plasată „deliberat” între limbile străine, pentru a se acredita ideea că aromâna este o limbă străină, nu un dialect al limbii române, se bazează, eronat, pe o realitate (situație) pur tehnică. Ordinea butoanelor cu limbile și dialectul aromân de la RRI a fost dată de ordinea în care au fost gata paginile respective, realizate de programatorii Radio3net. Solicitățile repetate ale subsemnatului de a reordona limbile și dialectele au primit răspuns negativ, motivat de lipsa de resurse umane; în plus, limba română este plasată a 4-a (nu a 3-a, cum greșit se scrie), între limbile franceză și ucraineană, deci, în această logică limba română ar fi considerată...tot limbă străină! Pe site nu se scrie nicăieri în bara de limbi și dialecte de emisie despre „RRI1” și „RRI2”, diferențierea se face doar administrativ, prin organigramă și ROF-ul SRR, iar Secția Aromână aparține RRI1, în limba română;

- Grafica folosită pe site-ul RRI este conformă normelor propuse de către regretata academician Matilda Caragiu Marioțeanu, lingvist român, specialistă în dialectologie, profesor universitar, membru al Academiei Române, și nu este nicidecum contrară cu intenție normelor ortografice sau poziției oficiale a statului român; astfel, se scrie pe site cu ș, ț, ă, â, î. Pot apărea (și au și apărut) neglijențe sau scăpări, dar nu este o nerespectare a normelor și nicidecum o intenție. Secția

Aromână folosește variante acceptate de către academician Caragiu Marioțeanu de tipul *n'* pentru *n* cu accent, *l'* pentru *ll* și *dz* pentru *d* cu *sedilă*;

- Pentru întărirea și confirmarea celor mai sus redată, precizăm cu titlu de exemplu: în comunicatul de după întâlnirea recentă a domnului președinte Codreanu cu conducerea Societății de Cultură Macedo-Română (SCMR) se scrie, cităm: „Domnul președinte Ion Caramitru și colegii săi din conducerea SCMR a trecut în revistă, împreună cu deputatul Constantin Codreanu, un șir de chestiuni prioritare asupra cărora statul român și societatea românească trebuie să-și concentreze atenția și eforturile în anul curent, cum ar fi: (...) 2) adoptarea de către Academia Română a unei decizii privind ortografia dialectelor istorice aromân, meglenoromân și istroromân ale limbii române comune pe baza alfabetului limbii române moderne”. Rezultă faptul că nu există o decizie a Academiei Române privind ortografia dialectului aromân, ci doar intenția de a se ajunge la o astfel de decizie. În unele articole de pe site sunt preluate ca atare, cu grafia originală, folosită de persoane și ascultători din diverse țări, fragmente din mesaje, de multe ori aniversare, primite de Secția Aromână; a le fi transpus în grafia proprie limbii române ar fi constituit un motiv de a fi acuzați de distorsionarea mesajelor și de nerespectarea specificului în care scriu aromânii de peste hotare; în context o teză de tipul „Constatăm că Radio România Internațional este singura instituție în serviciul public din România care încalcă ortografia consacrată a dialectului aromân pe baza alfabetului limbii române și se situează într-un soi de disidență ortografică nedecarată în raport cu Academia Română” nu se susține pe nimic; afirmația „sunt redată defectuos, neglijând normele ortografice consacrate ale dialectului stabilite de Academia Română și intercalând reguli menite să distanțeze scrierea aromână de la RRI 1 de scrierea aromână consacrată, constituie un element de incoerență flagrantă care, în sine, ridică drastice semne de întrebare privind nivelul de instruire, de cultură și de corectitudine al jurnaliștilor care servesc interesul public în cadrul secției aromâne” este total redușionistă; sunt doar unele scăpări, neexistând elemente de intenție; echipa de la Aromână este compusă din 4 persoane angajate în intervalul 1991-2000. Deși chiar la întâlnirea d-lui Codreanu cu conducerea SCMR s-a recunoscut direct că nu există o scriere aromână consacrată, RRI folosește grafia propusă de acad. Caragiu Marioțeanu;

- Respingem cu toată fermitatea ideea susținută în întrebarea parlamentară, potrivit căreia „constatăm că un număr important de materiale acreditează ideea că persoanele aparținând grupului dialectal istoric aromân din România ar reprezenta un popor străin, vorbitor al unei limbi străine, nu al unui dialect istoric românesc. În opinia noastră, acest fapt raliază postul public Radio România Internațional propagandei minoritariste, zisă a „neoarmânismului”, care susține că aromânii ar fi o minoritate națională străină în România, nerecunoscută, discriminată sau persecutată cultural de către statul român. De asemenea, considerăm că faptul și îi pune pe jurnaliștii responsabili de practicarea acestui gen de propagandă în conflict cu statutul lor de angajați ai unei instituții mass-media publice”; *concluzia despre RRI este doar enunțiativă și nu este susținută cu niciun argument, fiind deosebit de negativă la adresa postului de radio, pe care-l alătură unor sintagme de tipul „propaganda minoritaristă, zisă a neoarmânismului”, care nu au corespondent în realitatea editorială; de altfel, linia editorială a RRI, ca post public, a respectat și va respecta întotdeauna poziția oficială a statului român;*

- O altă idee pe care o apreciem ca fiind extrem de gravă (dacă ar fi fost adevărată) este cuprinsă în paragraful „observăm că postul public Radio România

Internațional, prin secția în dialectul aromân a serviciului român de programe, creditează moral și promovează laudativ și cu apreciere multe personaje din România și de peste hotare care contestă vehement poziția statului român de sprijinirea culturală a grupului dialectal aromân înrudit. Această politică a postului public RRI, prin secția în dialectul aromân a serviciului român de programe, este ilustrată cât se poate de convingător de lista premianților postului public care au beneficiat de Diplome de excelență. Constatăm că acești premianți au fost selectați, în cea mai mare parte al lor, după criteriul apartenenței la curentul minoritarist neoarmânist sau după faptul dacă au atacat sau nu România, căreia îi contestă dreptul de sprijinire culturală a minorităților aromâne înrudite din statele balcanice. Acești premianți, exponenți ai curentului minoritarist neoarmânist sunt invitați frecvenți și de onoare ai postului public Radio România Internațional pentru a-și promova nestingherit ideile pe banii statului român. Astfel, constatăm că, într-un număr apreciabil de cazuri concrete, postul public Radio România Internațional este instrumentalizat politic în interese străine statului român". Din răspunsul scris al coordonatorului Secției Aromâne reiese faptul că angajații Secției nu au cunoștință de vreo listă de aromâni din țară sau de peste hotare care desfășoară activități împotriva statului român, și este extrem de puțin probabil ca o asemenea listă să existe, ci au cunoștință doar de existența unor diferențe de opinii între exponenții diferitelor asociații antagonice de aromâni; în context afirmația despre RRI nu este susținută cu niciun argument, cu niciun nume, ci este pur enunțativă. Între personalitățile premiate se numără Ion Caramitru, regretatul Neagu Djuvara, Stere Gulea, Gheorghe Hagî, Simona Halep. Pentru a putea formula un răspuns punctual asupra acestui aspect, vă adresăm rugămintea de a ne comunica date/o listă concretă cu astfel de personalități care ar aparține așa-zisului „curent minoritarist neoarmânist” sau care „au atacat România”;

- Aserțiunea „observăm că poziția, demersurile, intervențiile oficiale, parlamentare sau guvernamentale, în favoarea aromânilor, inclusiv ale celor două Comisii de profil din Camera Deputaților și Senat, sunt neglijate constant de către secția aromână, fără a-și găsi o minimă reflectare în emisiunile postului public RRI. Acest fapt, coleat cu generozitatea și frecvența cu care microfonul postului public RRI este pus la dispoziția propagandei neormâniste, confirmă un grad ridicat de politizare și de ideologizare a echipei jurnalistice în cauză” nu reflectă realitatea, echipa de la Secția Aromână încercând să acopere jurnalistic, în mod echilibrat, evenimente și proiecte oficiale, ale Guvernului sau ale Parlamentului, legate de toate comunitățile de aromâni, respectiv evenimentele și proiectele diferitelor asociații de aromâni, fără discriminări; activitatea Comisiilor parlamentare pentru românii de pretutindeni a fost reflectată pe larg în programele în limba română, adresate tuturor comunităților de conaționali din lume, toți parlamentarii circumscripției electorale 43 și mulți dintre membrii Comisiilor parlamentare de profil cunoscând aceste lucruri;

- Pe cale de consecință, ținând seama de cele mai sus redate, ne exprimăm convingerea că printr-un dialog direct și deschis multe dintre aspectele semnalate pot fi lămurite în mod nemijlocit.

Măsuri concrete:

- S-a securizat profilul reconstruit de Facebook al Secției Aromâne, compromis anul trecut, din cauze rămase neelucidate nici până acum de către administratorii Facebook;

- S-au solicitat explicații scrise coordonatorului Secției Aromâne;

- S-a solicitat Redactorului Șef RRI în limba română o analiză amplă, continuă, a activității Secției Aromâne, dar și monitorizarea subiectelor abordate în emisiuni, pe site și Facebook, precum și luarea de măsuri imediate, dacă se impun;

- S-a reiterat colectivului Secției Aromâne să utilizeze întocmai, cu acuratețe, normele ortografice ale academicianului Caragiu Marioțeanu și să abordeze permanent cu echilibru și echidistanță subiectele legate de comunitățile de aromâni din lume, în conformitate cu misiunea postului public;

- Se ia în discuție propunerea de suspendare pe termen nedefinit a galelor aniversare ale Secției Aromâne și a acordării oricăror diplome aniversare, având în vedere reacțiile negative declanșate și profundele divizări la nivelul reprezentanților comunităților de aromâni din România și din lume, care duc la contestări gratuite, ab initio;

- S-a dispus revizuirea rapidă a articolelor despre RRI, istoria Radio România și a RRI, premiile acordate de Secția Aromână, ca și a articolelor de tipul formularului de recepție, pentru corectarea greșelilor și a scăpărilor involuntare;

- În viitoarea formă a site-ului RRI, aflată în pregătire, se intenționează a se plasa limba română și dialectul aromân în stânga, primele două, iar limbile străine în continuare, în ordinea descrescătoare, de la stânga la dreapta, a traficului pe paginile de Internet; în acest sens, nu putem avansa un termen de implementare a noului site, întrucât acest demers depinde de capacitatea programatorului și de rezolvarea operativă a bug-urilor de programare inerente unei noi versiuni de site;

- În viitoarea grilă de programe a Secției Aromâne se intenționează a se avea în vedere propunerea (sub rezerva aprobării de către Consiliul de Administrație al SRR) de creștere a procentului de preluări de materiale centrale RRI sau de conținuturi de la Secția Română, care să fie adaptate în dialect aromân;

- Se va sesiza în scris Academia Română, pentru a primi un răspuns oficial despre normele de ortografie ale dialectului aromân, așa cum au fost ele propuse de academician Caragiu Marioțeanu.

În speranța unei cât mai bune colaborări, vă asigurăm de întreaga noastră considerație,

GEORGICĂ SEVERIN

PREȘEDINTE DIRECTOR GENERAL

